

Opmerkelijke insecten in en om gebouwen in 1984

door

J.T. de JONGE

Hoofdinspectie Milieuhygiëne, Afdeling Bestrijding van Dierplagen

ABSTRACT. — Remarkable insects in and around buildings in 1984. Complaints concerning annoying and noxious insects were recorded. The bug *Kleidocerys resedae* (Panzer) was abundant already in 1983, but certainly in 1984, especially in September, October and November. Larvae of the pyralid moth *Euchromius ocellus* (Haworth) were found on three locations. This is the first time this species is reported in the Netherlands. The ant *Triglyphothrix lanuginosa* (Mayr) was found in a block of flats. The ant *Tetramorium insolens* (Smith) was troublesome at an aquariumfish dealer near Rotterdam. Both records are new for the fauna of the Netherlands.

Inleiding

In 1984 ontving de Afdeling Bestrijding van Dierplagen 2950 meldingen over hinderlijke en schadelijke insecten, mijten e.d. Van een aantal opmerkelijke soorten worden de omstandigheden beschreven, waaronder zij zijn voorgekomen. Een tweetal tropische mieresoorten werd nog niet eerder in Nederland aangetroffen, terwijl ook een vlindersoort nog niet eerder in ons land werd gevonden.

DICTYOPTERA

Reeds vorig jaar werd melding gemaakt van de Harlekijnkakkerlak *Neostylopyga rhombifolia* (Stoll) (De Jonge, 1984). In 1984 trof men meerdere exemplaren aan in een koekfabriek, waar de kakkerlakken zeer waarschijnlijk werden aangevoerd met een partij gember vanuit China. Nadat een bestrijdingsactie had plaatsgevonden, die voornamelijk tot doel had de eveneens in het bedrijf aanwezige Australische kakkerlakken (*Periplaneta australasiae* (Fabricius)) uit te roeien, kwam de Harlekijnkakkerlak in de fabriek niet meer voor.

HETEROPTERA

De wants *Kleidocerys (Ischnorhynchus) resedae* (Panzer) werd het afgelopen jaar op een groot aantal plaatsen in ons land in enorme aantallen aangetroffen. In de afgelopen twaalf jaar werden de volgende aantallen meldingen door de afdeling geregistreerd.

1972	0	1976	6	1980	2
1973	0	1977	8	1981	2
1974	0	1978	1	1982	3
1975	1	1979	0	1983	37

In 1984 kwamen 72 meldingen binnen, nl. in april: 1, in augustus: 4, in september: 18, in oktober: 27, in november: 19 en in december: 3. De meldingen waren voor het overgrote deel afkomstig uit de provincies Noord-Brabant en Limburg. *Kl. resedae* kan in grote aantallen worden gevonden op berk, maar ook wel op els en rhododendron. Er komt slechts één generatie per jaar voor, waarbij het imago overwintert. De soort verspreidt een typische penetrante geur en kan ook geluid produceren (Southwood & Leston, 1959). In de herfst dringen deze wantsen via naden en kieren soms in grote aantallen gebouwen binnen, waarschijnlijk op zoek naar overwinteringsplaatsen.

LEPIDOPTERA

In oktober 1983 werden rupsen aangetroffen in een woning te Schoonhoven die met behulp van Hasenfuss (1960) werden gedetermineerd als *Euchromius ocelleus* (Haworth) (= *Ommatopteryx ocellea*) (Pyrilidae). In een woning te Hellevoetsluis werden in januari 1984 larven van de soort aangetroffen. In oktober 1984 werden larven, zowel in een siloruum van een levensmiddelenbedrijf te Zutphen, als in een levensmiddelenbedrijf te Oud-Beijerland gevonden. Volgens de literatuur zouden de larven zich voeden met droge plantaardige materialen. Schade van enige betekenis werd niet geconstateerd. Het betreft hier de eerste keer dat deze soort in Nederland is gevonden.

Hasenfuss heeft bij de incorporatie van genoemde soort in zijn publikatie gebruik gemaakt van de beschrijving van de rups door Hinton (1943) en had zelf geen materiaal tot zijn beschikking. Hinton baseerde zijn beschrijving op slechts één exemplaar, waarvan hij aannam dat het tot deze soort behoorde, aangezien het de enige vertegenwoordiger is van de subfamilie Crambinae, waarvan bekend is dat deze zich in voorraden voedingsmiddelen ontwikkelt. Deze wankelbasis heeft Hasenfuss ertoe gebracht bij de soort een vraagteken te plaatsen. Ook wij zijn genoodzaakt bij deze identificatie een vraagteken te plaatsen, aangezien het ons niet gelukt is de rupsen uit te kweken.

HYMENOPTERA

Algemeen wordt aangenomen dat de Gewone wesp *Paravespula vulgaris* (Linnaeus) en de Duitse wesp *Paravespula germanica* (Fabricius) verreweg de meest voorkomende soorten plooiwespen zijn in ons land (Benno, 1967). In de zomer van 1984 werden te Bennekom en te Rhenen nesten gevonden van de Saksische wesp *Dolichovespula saxonica* (Fabricius). Volgens R.T. Simonthomas (pers. meded.) wordt de Saksische wesp algemeen op de Noord-Veluwe aangetroffen. Het zou de moeite waard zijn indien in de toekomst meer faunistische gegevens beschikbaar kwamen over de verschillende plooiwespsoorten in ons land.

De miersoort *Triglyphothrix lanuginosa* (Mayr) (= *T. striatidens*) (Emery), die behoort tot de tribus Tetramoriini, werd voor de eerste keer aangetroffen in een tweetal aangrenzende flatwoningen te Amsterdam. Deze uit Azië afkomstige miersoort is waarschijnlijk geïmporteerd met tropische planten of voedingsmiddelen (Bolton, 1976).

De mier *Tetramorium insolens* (Smith), eveneens behorende tot de tribus Tetramoriini, werd gevonden in een siervisgroothandel te Maassluis. De soort, die afkomstig is van eilanden in de Stille Oceaan, Indonesië en de Filipijnen, komt tegenwoordig voor in plantenkassen, botanische tuinen en dierentuinen in o.a. Duitsland en Engeland. In Nederland werd de soort niet eerder verzameld. De mieren voeden zich met eiwitrijke stoffen van dierlijke oorsprong, zoals in dit geval b.v. dode vissen. Bij de determinatie is verwarring mogelijk met *T. bicarinatum* (Nylander) (Bolton, 1977), die eerder in ons land werd aangetroffen (Bosman, 1978, 1979). De determinatie werd bevestigd door de heer B. Bolton (Br. Museum, London).

De parasitaire wesp *Sapyga quinquepunctata* (Fabricius) werd aangetroffen in een woning te Clinge (Zld.). Deze wespesoort voedt zich met eieren en larven van metselbijen (*Osmia* en *Chelostoma*). Volgens Benno (1967) is de soort lokaal vrij gewoon. Dat hij in een woning werd gevonden is waarschijnlijk een toevalsvondst.

De graafwespesoort *Crabro peltarius* (Schreber), die behoort tot de subfamilie Crabroninae, had zich genesteld tussen de tegels van een terras te Soest. Deze solitaire wesp kan in uitgebreide kolonies voorkomen. De prooi bestaat o.a. uit allerlei soorten vliegen. Hij is volgens de literatuur gewoon (Benno, 1967), maar werd tot nu toe niet eerder door de afdeling ontvangen.

COLEOPTERA

De Zwarte pelskever *Attagenus unicolor* (Brahm) (= *A. megatoma* (Fabricius), *A. piceus* (Olivier) nec (Thunberg)) komt in Nederland niet algemeen voor. Dit jaar ontving de afdeling deze soort echter drie keer, te weten op 21 juni uit Maastricht waar men kevers vond in de badkamer van een woning, op 7 juli uit Sittard waar een larve werd aangetroffen in een kledingstuk en op 21 september uit Voorthuizen waar kevers en een larve werden gevonden in een fabriek voor de verwerking van melkprodukten. Deze soort, die in o.a. de Verenigde Staten van Noord-Amerika een belangrijk plaagdier is, is volgens Weidner (1982) in Europa van weinig belang. Deze pelskever kan zowel aan dierlijke als aan plantaardige produkten schade veroorzaken.

De bonekever *Callosobruchus maculatus* (Fabricius) (= *C. quadrimaculatus* (Fabricius)) behoort tot de familie Bruchidae. Hij valt op vanwege vier zwarte vlekken op de dekschilden en is vanuit tropische gebieden over de gehele wereld verspreid. Het afgelopen jaar werd hij uit 's-Gravenhage toegezonden, waar de kevers werden gevonden in het huisraad van een sedert één maand uit Thailand teruggekeerde bewoonster. Waarschijnlijk heeft de soort zich ontwikkeld in een voorraad bonen. Aitken (1975) maakt melding van een tweetal uiterlijk te onderscheiden vormen bij de adulten, nl. een actieve, vliegende vorm en een normale, niet vliegende vorm. Bij hoge larvale dichtheden, hoge temperatuur en een hoge relatieve luchtvochtigheid, zou de actieve vorm worden geïnduceerd.

De determinaties van de bovenvermelde soorten werden verricht door de medewerkers van de afdeling Entomologie van de Plantenziektenkundige Dienst te Wageningen. Hen wil ik hiervoor van harte bedanken.

LITERATUUR

- Aitken, A. D., 1975. Insect travellers. Volume I Coleopéra. — *Techn. Bull. Minist. Agr. Fish. Fd.* 31: 23-24.
- Benno, P., 1967. De Nederlandse wespen. — *Wet. Meded. K. ned. natuurh. Veren.* 67: 1-48.
- Bolton, B., 1976. The ant tribe Tetramoriini, Constituent genera, revision of smaller genera and revision of Triglyphothrix Forel. — *Bull. Br. Mus. (Nat. Hist.) (Ent.)* 34 (5): 281-379.
- , 1977. The ant tribe Tetramoriini, The genus Tetramorium Mayr in the Oriental and Indo-Australian regions, and in Australia. — *Bull. Br. Mus. (Nat. Hist.) (Ent.)* 36(2): 67-151.
- Bosman, B. T., 1978. Hinderlijke of schadelijke insekten in en om gebouwen in 1977. — *Ent. Ber., Amst.* 38: 132-133.
- , 1979. Hinderlijke of schadelijke mijten en insekten in en om gebouwen in 1978. — *Ent. Ber., Amst.* 39: 100-102.
- Hasenfuss, I., 1960. Die Larvalsystematik der Zuenßler (Pyralidae). — *Abh. Larvalsystem. Ins.* 5: 1-263.
- Hinton, H. E., 1943. The larvae of the Lepidoptera associated with stored products. — *Bull. ent. Res., London.* 34: 163-212.
- Jonge, J. T. de, 1984. Opmerkelijke insekten in en om gebouwen in 1983. — *Ent. Ber., Amst.* 44: 151-153.
- Southwood, T. R. E. & D. Leston, 1959. *Land and water Bugs of the British isles*: 1-436, Warne & Co., London, New York.
- Weidner, H., 1982. *Bestimmungstabellen der Vorratsschädlinge und des Hausungeziefers Mitteleuropas*, 4 Aufl.: 1-251, Fischer, Stuttgart, New York.